

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ

УДК 811.111:371

DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9283.39.2023.299209>

ТЮТОРСЬКИЙ СУПРОВІД НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Гармаш О. М.

helna1787@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0227-9274>

Державний вищий навчальний заклад

“Донбаський державний педагогічний університет”

Дата надходження 20.11.2023. Дата прийняття до друку 19.12.2023.

Анотація. У статті зосереджено увагу на пошуку інноваційних освітніх технологій удосконалення професійного інструментарію майбутніх філологів. Досліджено проблему тьюторського супроводу як комплексної педагогічної проблеми. Визначено етапи, принципи та спеціальні методи тьюторського супроводу здобувачів. Розглянуто принципи побудови індивідуальної освітньої програми, індивідуальної освітньої траєкторії, індивідуального освітнього маршруту як базових категорій тьюторського супроводу освітнього процесу. Описано реалізацію тьюторської моделі навчання під час опанування майбутніми фахівцями навчальної дисципліни “Практика усного перекладу”. Констатовано, що освітній процес, у рамках тьюторської моделі, набуває рис відкритості, варіативності, персоналізації, реалізації особистісно значущого освітнього сценарію для кожного здобувача, сприяє розв’язанню конкретних професійних завдань, не обмежуючи його академічної автономії.

Ключові слова: тьютор, тьюторський супровід, персоналізація навчання, переклад, майбутні філологи.

**Harmash O. State Higher Educational Institution “Donbas State Pedagogical University”
Tutor Support for Teaching Interpretation to Prospective Philologists**

Abstract. Introduction. The contemporary national and international labour markets need professionally oriented young people who distinguish themselves with creativity, sociability, responsibility, and the ability for creative problem-solving. They should be capable of constructing their own personal educational (through lifelong self-learning) and professional trajectory. The higher education system cannot remain aloof from these processes. One possible solution is to organize the training process for students based on the tutor model. **Purpose** is to describe the author’s experience in using the technology of tutor support for prospective philologists in the context of studying professional subjects. **Methods.** Studying and analyzing scientific publications on the topic of the research, testing, interviews, conversation. **Results.** The author has analyzed and specified the main research concepts, namely, “tutor support,” “individual educational program,” “individual educational trajectory,” and “individual educational course.” The key characteristics of the tutor support technology have been discovered. The experience of implementing the tutor support technology in the professional training of prospective philologists, particularly in studying the “Interpreter Training Course,” is described. **Conclusion.** As a final point, tutor support in the educational process represents a form of subject-subject organization. The technology of tutor support involves students working with their own cognitive interests according to developed strategies and tactics. The obtained results are then discussed with the teacher-tutor. This approach allows students to independently determine the pace and level of the educational content study, and to choose the methods for processing the information and presenting the results of their project.

Keywords: tutor, tutor support, personalization of education, interpretation, prospective philologists.

Постановка проблеми. Викликом для освіти XXI століття стала її переорієнтація з моделі “освіта на все життя” на “освіта протягом усього життя”. Цій трансформації посприяла низка чинників, передусім такі: безупинний процес глобалізації та інтеграції всіх сфер життя суспільства, стрімкий розвиток цифрових технологій, що стали постійними супутниками буття особистості, роботизація складних технічних процесів, розвиток штучного інтелекту, спільність досліджень міжнародних груп експертів та науковців тощо. Людина, яка не вчиться, застаріває, ніби технологія, – ця думка стала лейтмотивом нової парадигми освіти. Однак, щоб людина могла навчатися протягом усього життя, розвиватися, підніматися кар’єрними сходами, упевнено змінювати свою освітню і професійну траєкторію в разі життєвої необхідності, їй потрібно надати інструменти самонавчання, навчити діяти відповідно до її природних нахилів, здібностей, інтересів, мотивів. Досягнення вищеозначених цілей стає можливим завдяки тьюторській підтримці тих, хто навчається.

Відомо, що тьюторство як форма академічного наставництва бере свій початок у середньовічних університетах Оксфорду та Кембриджі і сьогодні є сучасною інноваційною освітньою технологією, що ґрунтується на принципах особистісно орієнтованого, персоналізованого, індивідуально-диференційованого навчання (Гармаш, 2020, с. 82–83). Індивідуалізація і персоналізація процесу підготовки майбутніх філологів набуває особливого значення в контексті врахування унікальних психологічних і мовних здібностей, досвіду, інтересів кожного здобувача та сприяє глибокому розумінню іноземних мов, що вивчаються, норм стилів і жанрів різних дискурсів, набуттю фонових знань, а також опануванню технологіями й стратегіями перекладу текстів різних жанрів, виробленню навичок перекладацької інтерпретації вихідних текстів тощо. На цьому шляху викладач у позиції “тьютора” (або, інакше кажучи, викладач з тьюторською компетентністю) вибудовує зі студентом суб’єкт-суб’єкту взаємодію, створюючи таким чином оптимальні умови для особистісного і професійного розвитку студента.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема тьюторства в Україні є відносно новою й перебуває сьогодні на стадії наукових пошуків і експериментальних досліджень. Причиною цього є той факт, що освітня система країни заснована на концепції гумбольдтівської моделі з міцним осередком кафедр та глибокою фундаментальною підготовкою здобувачів. Відповідно до окресленої освітньої моделі саме викладач був головною дійовою особою освітнього процесу, проте, з розвитком цифрових технологій та комунікацій, у викладачі як останній і абсолютній інстанції знань відпала потреба: всю потрібну інформацію можна знайти в мережі інтернет.

Так, А. Бойко і Н. Дем’яненко (2018) розглядають тьюторську модель навчання в контексті професійно-педагогічного самовизначення і супроводу особи з метою підтримки в побудові індивідуальної освітньої траєкторії. Автори зазначають, що тьютор – це професія, яка існує в реальній практиці української освіти, але відсутня на законодавчому рівні. Вагомим внеском у розвиток ідей тьюторства стала робота К. Осадчої (2020). Дослідниця розробила концепцію професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти. Відзначимо в цьому контексті також роботу І. Цюпак (2018). На переконання дослідниці, функції тьютора в системі освіти – це менеджмент, фасилітація, консультування. Він не передає знань, не виховує, він повинен допомогти дитині знайти себе.

Таким чином, більшість із зазначених авторів розглядають тьютора як окрему посаду в штатному розписі, або вчителя, викладача, куратора, який би опікувався загальним розвитком здобувачів і допомагав їм будувати індивідуальну освітню траєкторію й просуватися відповідно до власно сформульованих цілей.

На наше переконання, є значний потенціал у використанні технології тьюторського супроводу під час викладання конкретних навчальних дисциплін, однак зазначена наукова проблема на сьогодні є відкритою для дискусій через обмеженість наукових праць у цьому напрямку.

Метою статті є опис авторського досвіду використання технології тьюторського супроводу майбутніх філологів у процесі вивчення перекладацьких дисциплін.

Поставлена мета зумовлює виконання низки **завдань**: уточнити поняття “тьюторський супровід”, “індивідуальна освітня траєкторія”, “індивідуальний освітній маршрут”; розглянути основні характеристики технології тьюторського супроводу здобувачів в освітньому процесі; описати досвід використання технології тьюторського супроводу під час навчання усного перекладу майбутніх філологів.

Основні результати дослідження. Тьюторський супровід є складним комплексним поняттям, яке передбачає надання допомоги, поради, підтримки здобувачам від більш досвідченої та освіченої людини – викладача-тьютора. Аналіз наукового дискурсу щодо цієї проблеми свідчить про використання різних підходів для встановлення дефініції поняття. Перша група дослідників (Бойко, 2018; Осадча, 2020 та ін.) розглядають тьюторський супровід як спеціальну педагогічну діяльність, що орієнтована на індивідуалізацію освіти та передбачає систематичний аналіз і визначення особистих освітніх потреб здобувачів з метою розробки індивідуальної освітньої траєкторії. Цей підхід фокусується на виявленні й розвитку освітніх мотивів, пошуку наявних ресурсів для створення персоналізованої освітньої програми та сприяє розвитку навичок рефлексії. Відповідно до підходу інших дослідників (Алексєєва, 2021; Подпльота, 2017 та ін.), тьюторський супровід є особливою педагогічною технологією, заснованою на взаємодії тьютора та тьютора. Результатом цієї взаємодії стає усвідомленість підопічним власних цілей та завдань і здатність утілювати їх. Отже, констатуємо, що тьюторський супровід є особливим видом підтримки, який ґрунтується на взаємодії між наставником і підопічним та спрямований на активне залучення останнього у власний освітній процес, що сприяє його самостійності, рефлексії та досягненню освітніх цілей.

Також вважаємо важливим відмежувати тьюторський супровід від педагогічного (Цюпак, 2018): незважаючи на їхню спільну мету – індивідуалізацію та персоналізацію освіти, – педагогічний супровід не лише сприяє реалізації освітніх завдань, а й впливає на особистісний розвиток і життєвий шлях індивіда. У фокусі уваги викладача-тьютора є допомога здобувачеві у формулюванні власних освітніх запитів та пошуку ресурсів для їх реалізації, натомість тьюторант відповідальний за обраний шлях і його реалізацію.

Оскільки тьюторський супровід базується на таких поняттях як індивідуальна освітня програма (ІОП), індивідуальна освітня траєкторія (ІОТ) та індивідуальний освітній маршрут (ІОМ), розглянемо їхні сутнісні аспекти та змістове наповнення. У науковому дискурсі індивідуальною освітньою програмою вважають програму освітньої або іншої діяльності, що спрямована на систематичний особистісний або професійний розвиток і яку тьюторант розробляє самостійно, під супроводом викладача з тьюторською компетентністю, з урахуванням особистісних, освітніх, професійних інтересів, потреб та запитів (Шелестова, 2022, с. 268). Звернемо увагу також на те, що траєкторія руху тьютора і підопічного завжди в спільному напрямку, взаємодія ж будується на тому, що перший надає підтримку та допомогу, не нав'язуючи свою систему цінностей і принципів. На нашу думку, ІОП дозволяє таким чином урізноманітнити види та форми діяльності здобувача, його самоосвіту.

Формат індивідуальної освітньої програми визначається рівнем персоналізації й може набувати абсолютно різних форм: індивідуальний план опанування конкретної навчальної дисципліни (втілюється разом з викладачем, який має у своєму професійному інструментарії тьюторську компетентність); індивідуальна навчальна програма (здійснюється під супроводом тьютора або наставника з тьюторською компетентністю), індивідуальна програма професійного розвитку (реалізується за підтримки тьютора, ментора, коуча) (Brzezinska, 2012).

Перейдемо до розгляду поняття “індивідуальної освітньої траєкторії”. Теоретичні пошуки О. Боровік (2019) дають науковцю підґрунтя розуміти ІОТ як індивідуальний шлях реалізації особистісного потенціалу учня. З позиції формалістичного підходу розглянуто ІОТ у працях Т. Коростіянець. Автор зазначає, що індивідуальна траєкторія навчання являє собою особистісно вагомий вектор у вивченні освітньої програми. Зміст і структура цього вектора формуються з урахуванням освітніх потреб і рівня пізнавальної самостійності здобувачів. Персоналізований процес розвитку майбутнього фахівця є шляхом саморозвитку та самовдосконалення особистості й реалізується в умовах змодельованого квазіпрофесійного середовища через надання підтримки в особистісному і професійному зростанні з урахуванням індивідуальних характеристик студента (2019, с. 11). Схожу думку бачимо в праці І. Каньковського, який описує ІОТ як особистісний рух для досягнення певного рівня професійної компетентності, визначеного стандартом освіти, в умовах власної відповідальності та власного бажання (2023, с. 63). Справді, незважаючи на сферу реалізації тьюторського супроводу, константою залишається той факт, що здобувач вчиться самостійно визначати свої цілі й шляхи їх досягнення і є відповідальним за досягнені результати.

Індивідуальна освітня траєкторія здобувача визначається змістовим аспектом (через освітні програми і їх освітні компоненти), діяльнісним чинником (використанням в освітньому процесі інноваційних педагогічних технологій), процесуальними елементами (організацією комунікації між учасниками освітнього процесу на рівні суб’єкт-суб’єктних взаємовідносин) її реалізації (Алексєєва, 2021). Таким чином, індивідуальна освітня траєкторія слугує для фіксації життєвого освітнього або професійного досвіду підопічного, його інтересів, схильностей, планів, що уможливує побудову ефективного процесу тьюторського супроводу, спрямованого на максимальну реалізацію підопічного в обраній галузі.

Звернемось до поняття “індивідуальний освітній маршрут”. Порівнюючи ІОМ та ІОТ, Л. Шелестова (2022, с. 270) відзначає, що індивідуальний освітній маршрут є завчасно наміченим планом набуття компетентностей на основі індивідуальної навчальної програми, яку учень засвоює відповідно до досвіду, рівня індивідуальних можливостей і потреб. ІОМ чітко визначає часові межі, етапи навчання, критерії якості. Схожої думки дотримується К. Осадча (2020, с. 75), яка зауважує, що в узагальненому вигляді ІОТ описує вже накопичений досвід учня, його інтереси, схильності, уявлення про своє майбутнє. З’ясувавши, що для нього (учня) важливо, тьюторант під керівництвом наставника розробляє ІОП як замовлення учня, перспективу роботи в певному напрямі. У процесі роботи над ІОП тьютор обговорює з підопічним та фіксує, яким маршрутом (ІОМ) учень буде рухатися для досягнення поставленого результату: послідовний перелік дій, заходів, завдань, зустрічей тощо. Отже, ІОМ вважаємо орієнтиром індивідуального руху здобувача, у якому прописаний план задля досягнення бажаної мети.

За логікою нашого дослідження наступним етапом роботи має бути висвітлення питання щодо механізму реалізації технології тьюторського супроводу в освітньому

процесі підготовки майбутніх філологів. Узагальнюючи думки науковців (Бойко, 2018; Осадча, 2020; Шелестова, 2022 та ін.) з означеної проблеми та екстраполюючи їх на предмет нашого дослідження, зробимо виклад у вигляді тез та власних роздумів. На наш погляд, організовуючи освітній процес з навчання перекладу майбутніх філологів за тьюторською моделлю, варто взяти до уваги такі принципи тьюторського супроводу: по-перше, урахування особистісних і професійних потреб і інтересів здобувачів, які вони можуть реалізувати в межах своєї професійної підготовки. Ми знаємо, що мозок людини через постійні стреси, рутинність, нестабільність життя може перейти в стан прокрастинації, проте, коли людина чимось зацікавлена, досліджує те, що цікаво і подобається саме їй, навіть у повсякденності, – її мозок здатен працювати з максимальною потужністю. На початку роботи зі здобувачем це і є головним завданням викладача з тьюторською компетентністю – з'ясувати, у чому саме полягає справжній інтерес підопічного. Другий принцип передбачає залученість здобувачів та їх співучасть у процесі власного саморозвитку. Тьютор допомагає вибудовувати фундамент наукового інтересу здобувача, однак те, яким буде його шлях і отриманий результат, – залежить від здобувача, що є активним учасником освітнього процесу. Цей принцип передбачає допомогу здобувачам у процесі їх самовизначення.

Зважаючи на орієнтацію тьюторської діяльності на підтримку самостійної пізнавальної активності здобувачів, стимулювання їхнього бажання до самовдосконалення, мотивацію до наукових пошуків, виокремлюють такі методи тьюторського супроводу, як-от: проектні (розробка й захист ІОП, проекту, портфоліо), проблемного навчання (розв'язання проблемних ситуацій, метод навчального кейсу), психодіагностичні (анкетування, психологічна діагностика, індивідуальне та групове консультування), активного навчання, аналізу та самоаналізу (рефлексія, рефлексивний звіт освітніх цілей, діяльності щодо їх досягнення, аналіз і самоаналіз здібностей, нахилів), самостійної роботи (індивідуально і в групах) (Барієва, 2018, с. 8).

Зупинимось на формах тьюторського супроводу. Із-посеред специфічних форм тьюторського супроводу виокремлюють індивідуальні та групові тьюторські консультації, навчальні тьюторські семінари, освітні події тощо. Індивідуальна тьюторська консультація передбачає обговорення з підопічним значущих особистісних або навчальних питань. Групову тьюторську консультацію проводять зі здобувачами, які мають схожі інтереси. Тьюторіал спрямований на розвиток когнітивних, комунікативних, рефлексивних здібностей здобувачів та проводиться із застосуванням інтерактивних методів і методів інтенсивного навчання. Освітня подія має на меті розвиток освітньої мотивації й реалізується як подорож, екскурсія, експеримент тощо (Brzezinska, 2012, с. 45).

Тьюторський супровід та підтримка пізнавальних інтересів майбутніх філологів передбачає реалізацію циклу взаємопов'язаних етапів: діагностико-мотиваційного, проектувального, дослідницького та аналітико-рефлексивного (Гармаш, 2020, с. 152). Дослідимо на прикладі, як викладач у ролі тьютора здійснює супровід процесу вивчення навчальної дисципліни “Практика усного перекладу”. Навчальна дисципліна викладається для студентів IV курсу спеціальності 035 Філологія (Германські мови і літератури (переклад включно)) в обсязі 5 кредитів ECTS та є обов'язковою компонентою освітньої програми.

Вважаємо важливим зауважити, що тьюторський супровід у процесі опанування освітніх компонент може мати різні варіації реалізації. Охопленіми тьюторською підтримкою можуть бути як усі здобувачі, так і, наприклад, обдаровані, або ті, хто відчуває труднощі в опануванні навчального контенту. Навчання за тьюторською

моделлю може здійснюватися під час практичних занять, самостійної роботи або науково-дослідної роботи здобувачів з обраних питань.

На діагностико-мотиваційному етапі тьюторського супроводу проведено вхідний контроль з метою встановити рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності здобувачів. Окремим блоком питань були завдання з усного перекладу. Також проведено психодіагностичне тестування, щоб виявити індивідуальні відмінності особистості. Ми використали такі методики, як “Опитувальник професійної спрямованості Дж. Холанда”, “Інвентар інтересів Стронг-Кемпбелла”, “Тематично апперцептивний тест Г. Мюррей і К. Моргана” та інше. Перший етап також передбачав проведення індивідуальних бесід щодо основних аспектів взаємодії між викладачем у ролі тьютора та підопічним, фіксацію первинного освітнього запиту, з’ясування ставлення студента до навчальної дисципліни, зацікавленості в її вивченні, обговорення питань професійних інтересів здобувача з метою пошуку можливостей розширення і поглиблення їх через вивчення іноземної мови та вдосконалення перекладацьких навичок.

На початку вивчення навчальної дисципліни здобувачів ознайомили з тематикою курсу та запропонували самостійно опрацювати теоретичний контент. Наведемо кілька прикладів тем: “Розвиток навичок запам’ятовування”, “Загальна характеристика усного послідовного перекладу”, “Перекладацький скоропис” тощо. Якщо під час самостійного ознайомлення з теоретичними питаннями до теми в здобувача виникали труднощі, він міг висловити їх викладачеві під час консультацій у встановлені години. Важливою особливістю тьюторських консультацій була евристична бесіда: тобто тьютор не давав готової відповіді на запитання, а завдяки серії відкритих запитань намагався досягти того, щоб здобувач сам знайшов її. Також під час цих консультацій тьютор міг порадити, яку додаткову літературу з теми варто почитати, які освітні заходи, вебінари можна відвідати тощо.

Оскільки представлена навчальна дисципліна є важливою в контексті професійної підготовки майбутніх перекладачів і вимагає постійного зворотного зв’язку з боку викладача, то практичні заняття були проведені у форматі тренінгу. Самостійна робота була організована таким чином, щоб здобувач міг обрати свій вектор розвитку відповідно до особистісних, професійних інтересів, потреб, мотивів, цінностей. Завдання до кожної теми мали три рівні: репродуктивний (А), інтегративний (В) і творчий (С). Під час реалізації проєктувального етапу тьюторського супроводу, будуючи індивідуальний маршрут за підтримки викладача-тьютора, здобувач ставив перед собою мету, яку він планує досягнути, й, відповідно, добирав засоби її реалізації: рівень виконання завдання до теми, формат роботи (самостійно або в парі), навчальний контент для перекладу відповідно до своїх інтересів, формат презентації виконаного завдання (особисто під час зустрічі, аудіо-, відеозапис) тощо.

Дослідницький етап тьюторського супроводу майбутніх філологів передбачав мотивування і супровід їх руху відповідно до самостійно складеного плану. Наведемо приклад частини індивідуального маршруту здобувача. З етичних міркувань ім’я та прізвище студента в цій статті не названо.

В основу формулювання завдань до самостійної роботи з навчальної дисципліни лягла таксономія Блума. Відповідно до нашої думки завдання рівня А (репродуктивний рівень) передбачали перевірку знань та розуміння контенту майбутніми професіоналами; завдання рівня В (інтегративний рівень) були спрямовані на діагностику здатності застосовувати знання, аналізувати та оцінювати певні дії; завдання рівня С (творчий рівень) передбачали створення чогось нового. Наведемо декілька прикладів. Завдання рівня А: “Write down the acronyms of the

countries you would like to visit. Memorize them. Ask your friend to interpret them”, “Find an interview with your favorite actor and interpret it into Ukrainian/ English”, “Choose a topic that you’re passionate about. Then find and watch the video and rephrase what the speaker says”. Завдання рівня B: “Explain what combine these phrases?”, “Justify the principles according to which these names are translated”, “Watch the video. Assess the quality of the interpretation. Use the scheme”, “Read the news article, paragraph by paragraph, predicting what will come next. Pick out keywords that contain hints about the content”. Завдання рівня C: “Choose a topic that you’re passionate about. Create a dictionary of the most useful words and phrases on this topic (about 40 words and phrases). Then create symbols for interpreter’s note-taking using words and phrases from your dictionary”, “Give a sneak peek into your specific interest. Talk for 2 minutes about”.

Рис. Приклад індивідуального освітнього маршруту здобувача під час вивчення навчальної дисципліни “Практика усного перекладу”

На останньому етапі тьюторського супроводу, аналітико-рефлексивному, проведено групову тьюторську консультацію. Майбутні філологи самостійно визначали, наскільки досягнуті результати відповідали попередньо визначеному плану, чи були ефективними обрані тактики, обговорювали труднощі та планували подальший процес свого професійного розвитку.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, аналіз наукових джерел та проведене дослідження дає нам підстави зробити такі узагальнення: по-перше, тьюторський супровід спрямований на партнерську взаємодію викладача-тьютора й підопічного, у ході якої здобувач бере на себе відповідальність за майбутнє, а тьютор супроводжує його на цьому шляху. По-друге, механізм тьюторського супроводу побудований таким чином, що підопічний працює з власним пізнавальним інтересом за самостійно визначеними нормами, аналізує й осмислює їх ефективність, що потім стає предметом розмови з викладачем-тьютором. Здобувач визначає, у якому темпі йому

опанувати ті або ті освітні елементи, на якому рівні, які форми отримання інформації обрати (через спілкування з викладачем, через самоосвіту або участь у вебінарах, семінарах, тренінгах з обраної проблеми), у який спосіб представляти отримані результати тощо. Усе це робить здобувача активним учасником освітнього процесу, персоналізує, робить унікальною його освітню траєкторію. Роль тьютора – провести діагностику особистості та допомогти розгорнути індивідуальну освітню траєкторію, підтримати в складанні індивідуальної освітньої програми й удокладнити її у вигляді індивідуального освітнього маршруту розв’язання певних особистісних або професійних питань.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в пошуку шляхів реалізації тьюторської підтримки здобувачів у системі дистанційної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Алексеева, С. (2021). Індивідуальна освітня траєкторія: від побудови – до реалізації. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент. Серія: Педагогічні науки*, 17, 74–82.
[https://lib.iitta.gov.ua/730035/1/Алексеева%20_стаття%20\(2021p\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/730035/1/Алексеева%20_стаття%20(2021p).pdf)
- Барієва, Е. І., & Топорков, Т. В. (2018). Методи тьюторської діяльності у навчання інформатики. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 3, 1–11.
<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/500007>
- Бойко, А. М., & Дем’яненко, Н. М. (2018). Тьюторинг в освітньо-науковому просторі вищої школи. *Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації : досвід, проблеми, перспективи*, 25–34.
- Боровік, О. М. (2019). До питання про зміст поняття “індивідуальна освітня траєкторія розвитку вчителя. *Педагогічні науки*, 55, 234–238.
- Гармаш, О. М. (2020). *Формування тьюторської компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі професійної підготовки* [Дисертація доктора філософії, ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”].
- Каньковський, І. Є. (2013). Індивідуальні освітні траєкторії як необхідність сучасного процесу професійної підготовки фахівця. *Професійна освіта : проблеми і перспективи*, 4, 62–65. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Profos_2013_4_16
- Коростіянець, Т. П. (2019). До постановки проблеми індивідуальних освітніх траєкторій. *Інноваційна педагогіка*, 19, 9–13.
<http://dSPACE.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/11291/1/Korostiyanets%20Tamara%20Petrivna.pdf>
- Осадча, К. П. (2020). *Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності* [Дисертація доктора наук, Мелітопольський державний педагогічний університет].
http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/11532/1/dis_OsadchaKP_.pdf
- Подпльота, С. (2017). Тьюторський супровід як важливий компонент процесу навчання та виховання в умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 5(3), 84–91.
<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/210836.pdf>
- Цюпак, І. М. (2018). Сутність дефініції “тьютор” у сучасному просторі дошкільної освіти. *Підготовка сучасного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах розбудови нової української школи*, 51–52.
http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/7632/45_Цюпак%20I.M.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Шелестова, Л. В. (2022). Індивідуалізація навчання: аналіз трактовок понять. *Problems of science and practice, tasks and ways to solve them*, 268–271.
https://lib.iitta.gov.ua/733291/1/ShLV_Finland_2022.pdf
- Brzezinska, A. I. (2012). Tutoring w edukacji : kaprys, koniecznosc czy szansa rozwoju dla ucznia i nauczyciela? *Tutoring miodych uchodzcow*, 39–63.

REFERENCES

- Alieksieieva, S. (2021). Indyvidualna osvittia traiektoriia: vid pobudovy – do realizatsii. *Mystetska osvita: zmist, tekhnolohii, menezhment. Serii: Pedahohichni nauky*, 17, 74–82.
[https://lib.iitta.gov.ua/730035/1/Алексеєва%20_стаття%20\(2021p\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/730035/1/Алексеєва%20_стаття%20(2021p).pdf)
- Bariieva, E. I., & Toporkov, T. V. (2018). Metody tiutorskoi diialnosti u navchannia informatyky. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 3, 1–11.
<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/500007>
- Boiko, A. M., & Demianenko, N. M. (2018). Tiutorynh v osvitto-naukovomu prostori vyshchoi shkoly. *Sotsialno-pedahohichni osnovy rozvytku osobystosti v suchasnykh umovakh komunikatsii : dosvid, problemy, perspektyvy*, 25–34.
- Borovik, O. M. (2019). Do pytannia pro zmist poniattia “indyvidualna osvittia traiektoriia rozvytku vchytelia”. *Pedahohichni nauky*, 55, 234–238.
- Harmash, O. M. (2020). Formuvannia tiutorskoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv inozemnykh mov u protsesi profesiinoy pidhotovky [Dysertatsiia doktora filosofii, DVNZ “Donbaskyi derzhavnyi pedahohichniyi universytet”].
- Kankovskiy, I. Ye. (2013). Indyvidualni osvittni traiektorii yak neobkhdnist suchasnoho protsesu profesiinoy pidhotovky fakhivtsia. *Profesiina osvita : problemy i perspektyvy*, 4, 62–65.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Profos_2013_4_16
- Korostiianets, T. P. (2019). Do postanovky problemy indyvidualnykh osvittnykh traiektorii. *Innovatsiina pedahohika*, 19, 9–13.
<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/11291/1/Korostiianets%20Tamara%20Petrivna.pdf>
- Osadcha, K. P. (2020). *Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoy pidhotovky maibutnykh uchyteliv do tiutorskoi diialnosti* [Dysertatsiia doktora nauk, Melitopolskyi derzhavnyi pedahohichniyi universytet].
http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/11532/1/dis_OsadchaKP_.pdf
- Podplota, S. (2017). Tiutorskyi suprovid yak vazhlyvyi komponent protsesu navchannia ta vykhovannia v umovakh rozvytku informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 5(3), 84–91.
<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/210836.pdf>
- Tsiupak, I. M. (2018). Sutnist definitsii “tiutor” u suchasnomu prostori doshkilnoi osvity. *Pidhotovka suchasnoho pedahoha doshkilnoi ta pochatkovoї osvity v umovakh rozbudovy novoi ukrainskoi shkoly*, 51–52.
http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/7632/45_Цюпак%20I.M.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Shelstova, L. V. (2022). Indyvidualizatsiia navchannia: analiz traktovok poniat. *Problems of science and practice, tasks and ways to solve them*, 268–271.
https://lib.iitta.gov.ua/733291/1/ShLV_Finland_2022.pdf
- Brzezinska, A. I. (2012). Tutoring w edukacji : kaprys, koniecznosc czy szansa rozwoju dla ucznia i nauczyciela? *Tutoring miodych uchodzcow*, 39–63.